

Izhaja
1. in 15. dne
vsakega meseca.

Rokopisi
ne vračajo se.

ZORA

Stoji na leto:

redoma
po 4 forinte,
izjemoma
po 3 forinte.

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezije: Homerove odiseje tretji spev. Gotovo zdravilo. — Osoda ljubezni. — Noša štajerskih Slovencev. — Bize in Bizjaki. — Dos'avek spisu: „Rusko-slovansko slovstvo. — Iz Meteorologije. — Spomini na Benetke. — O Flamcih. — Književnost in umetnost. — Popravki. — Listnica. —

Homerove odiseje tretji spev.

Prevel V. K.

(Dalje.)

102 **N**jemu odvrne potem Gerenijan vitežki Nestor:
Ker si me spomnil, o dragi, bridkosti, koje prestali
Tam smo v Trojskej deželi, mi hrabri sinovi Ahajski,
Bodi kedár smo na ladijah krog se po morju vozili
Temnem, kjer je Ahíl nam bil voditelj, za plenom,
Bodi kedár smo se bíli za Príama grad siloviti,
Kjer so pali pobíti najboljši junaki Ahajski:
Ondi počiva Ajánt bojeviti in ondi Ahílej,
110 Ondi počiva Patróklej, enak v modrosti bogóvom,
Ondi i dragi moj sin, uzorit ob enem i silen,
Antiloh moj, ki v teku i borbi je bíval izvrsten; —
Mnogo še drugih nadlog prestali smo tam. Kdo umrlih
Mogel bi ona prestana trpljenja naštetí do konca?
Ko bi ti pet ali šest let tukaj ostál ino prašal,
Koliko bed smo tam prestali prvaki Ahajski:
Prej naveličal bi se i v domóvje svoje povrníl.
Sej devetéro smo let snováli pogín na glavó jim,
Z vsakovrstno lestjó, ali jedva je Zevs ga dovršil.
120 Onda se níkdo nij z njim v razumu mériti mogel,
Ker Odisej bogorodni je dáleko móže presegal
V vsakovrstnej namisli, tvoj otec, ako si res ti
Kri njegóva; pogléd tvoj dušo mi čudno sprehaja!
125 Lej i góvori so si podobni! Kedó bi si mislil,
Da že mladeneč takó razumno zna govoríti!

Onda tedáj se nisva ni jaz ni čestiti Odisej
Kdaj zbesedfla niti na zboru niti v posvetu,
Nego duhá se složnega, umom i svétom opreznim
Brigala, da bi se vse na dobro vršilo Argejcem.
130 Ali ko Priámu kralju porušili grad smo visóki,
Préce tedaj je že Zevs žalóбно vrnitev namérjal
Ljudstvu Ahaje, ko niso pravični i pametni bili
Vsi; zatore so mnogi nemilej osodi zapadli
Vsled pogubnega srda mogočne Kronidove hčere,
Ki je sovražni rozpór mej Atridoma vnela obema.
Ona sta tamo na zbor pozvala vesvoljne Ahajce,
Blazno i nedostojno, ko vže je zahajalo solnce;
Oni pa pridejo vsi uvinjeni, síni Ahajski.
Ona tedáj povesta, zakaj sta ljudstvo pozvala.
140 Tu je tedáj vesvoljnim Ahajcem Ménelaj spómnil,
Misliti na vrnitvo po morja oplečju širokem;
Al' Agamemnonu nij to godílo, ker on je izvolil,
Še zadržati ljudstvo i zžigati žrtve bogovom,
Da bi Aténe jezo žarečo žrtvámi utéšil.
Búdalo! tega nij znal, da se ona ne dá preprosi!
Kajti na nagloma volja bogov vekovitih ne krene.
Onda sta stala obá i se právdala v trpkaj besedi;
Konči se dvignejo vsi oboroženi sini Ahajcev
Z vriščem groznim, bili pa so razdvojeni v mislih.
150 Noč smo ono prebili sovražno se prepiráje
Meju soboj; ker Zévs je bédó pogubno poslál nam;
Zjutra pa smo potegnili brodovje v božje valove,
V ladje si déli blago in nizekprepásane ženke.
A pôlovica ljudjé se je še zamudila, ostavši
155 Pri Atridu, pri Agamémnonu, ljudsta pastirju.

(Dalje pride.)

Gotovo zdravilo.

P. D. - Pajkova.

Kadar óstri pik bučéle
Rani zdravo nam rokó,
Jedna le peščica zémlje
Bolest nam vmiri hudó.

Ko morilni pik ljubezni
Ráni dragi mir srcá,
Grob jedini je ozdrávi
Neizrečnega gorjá.

Osoda ljubezni.

Izvirna povest, spisal A. Koder.

(Dalje.)

Graččakinja dirja zopet vsa razjarjena po dvorani, se togoti in grozi; kajti vzbudil se jej je v prsih oni skrivni črv, kateremu pravimo vest. Ta vest jej pravi, da je ona, le ona kriva Josipinine bolezní. A njeni mrav je pretrd, nje ponós prevelik, da bi spremenila svoje ravnanje. Vedno bolj in bolj se zariva v sovražstvo in zaničevanje vsega, kar jo obdaja.

Josipini pa postaje vedno huje. Njeno s početka mirno blédenje se polagoma spremeni v strašno blaznost; grozne podobe plašijo in bégajo nje um. Zdi se jej, da te pošasti grabijo Miroslava, in da mu ona mora pomoči in hiteti za njim. In v resnici jo morajo držati, da ne uide iz postelje in jej braniti, da ne stori sama sebi kaj žalega. Proti polnoči jej nekoliko odleže. Strežnice odidejo v stransko sobo, Emo pa premagata žalost in trud, da se jej sklenejo oči v naslanjaču poleg sestrine postelje.

Pri vsakem zganenju bolnice se sicer vzbudi, jo poprašuje, kaj želí in jej ponuja zdravil, a proti jutru jej ginejo slednje moči, da popolnem zaspí.

A gorjé, o nepopisljivi strah! Ko se zopet prodrami, je postelja — prazna, Josipina je izginila. Strašen, obupen klic povzdigne zdaj Ema.

V trenutku je v gradu vse po koncu, vsi dirjajo in iščejo po sobah in hodnikih bolnico, a nikjer nij duha ne sluha o njej.

Naposled pové mlajši hlapec, da je čul proti jutru nekaj pasti v onem kraju, kjer je gospodične soba in potem dirjati naprej. A on se nij brigal dalje za to, menéč, da je kakov ponočnjak, ki se vrača z jutra domú.

Pri tem naznanilu spreletí vse nepopisljiva groza, da li nij morda Josipina skočila v bledenju skozi okno in si končala življenje. Ali nij je.

Na vse strani se urno razpošljejo iskaleci, vsa okolica je vzdramljena, vse teka in pozveduje, a nihče nič ne vé, nihče nij videl grajske gospodične.

Med tem napoči dan. Ribiči odpnejo čolne in veslajo po deročej reki, iskaje v nje valovih pogrešano bolnico, hlapci kličejo po gozdu nje imé, dá, tudi brzojavni dratovi nesó žalostno vest na vse križpotja in popisujejo izgubljeno deklico.

Med tem pa sopiha siloviti vlak po strmej višini doli proti krasnemu jugu, proti veselej Italiji.

V prvem vozu sloní na blazinah nekako čudovato opravljena ženska in govori sama seboj: „Poglejte nevesto, ki se pelje za svojim ljubim k poroki! In ti ljubček, oj ti nezvesti ljubček, zakaj si takó urno odletel? O počakaj me, kmalu sem za teboj!“

A v nekoliko trenutkih se jame zopet togotiti nad njim in nad ljudmi, ki ga preganjajo in naposled začne glasno jokati in klicati na pomoč, dokler jo ne zapusté moči, da opade na blazino.

Nekaj ur pozneje dospé vlak do postaje in tu spoznajo stražniki — zblaznelo, bežečo Josipino, grajsko nevesto. —

VII.

Eno leto mine po teh dogodbah. Kratek čas onemu, ki živí v radosti in sreči, a bezkončno dolg onemu, ki je izgubil vse in morda celó up, da

mu kedaj čas, oni sloveči zdravnik, zaceli rano, katero mu je vsekala sovražna osoda.

Tako je bilo pri srcu zdravniku Miroslavu v daljnem tujem mestu, ločenemu od vsega, kar mu je bilo nekedaj sveto in drago. Ker je izgubil zadnji čas tudi najboljše svoje prijatelje, niti Josipinine nesreče nij zvedel, kajti bil je še isti večer odpotoval, ko se je poslovil od graščakinje in od Josipine.

Med tem se začno prikazovati črni oblaki na političnem obnebj, državi sovražni glasovi odmevajo od juga in severja.

Če je bival kateri junak, ki se je radoval te nenadejane spremembe, bil je Miroslav. Da, celó nemirno, težko je pričakoval onega dne, ko ga pokliče dolžnost s svojimi tovariši na bojišče. Pa kaj še more on tu pričakovati lepšega, nego slavne smrti za svojo domovino?

In Miroslavovo željno pričakovanje nij bilo zastoj. Štirinajst dnij pozneje je stal pri svojem polku na širnem bečkem kolodvoru, da se odpelje tija, kamor ga vleče neka skrivnostna slutnja, na polje zmage ali junaške smrti. Ali koliko potov se motimo v svojih sklepih, koliko svetih namenov nam prestriže v trenutku nepričakovano naključje, da! koliko potov se ubijajo naše misli o dejanjih, katera so nam bila prej uže zdavnaj pozabljena, ali vsaj bez pomenljivega upliva.

Tudi Miroslav se je prepričal o resničnosti navedenih besedij. Bil je krasen večer. Pekoče sonce se je skrilo ravnokar za italijanske gore, tiha noč se je ulegala s temnim plaščem na nocoj še mirno dolino, kakor bi hotela zakriti strast in srd dveh ogromnih vojsk, ki ste si stale s sovražnim namenom nasproti, kakor bi hotela reči neštevilnim vojaškim taborom pod milim nebom: zakaj prelivate nedolžno krv, sej ste vsi bratje na zemlji?

Toda avstrijska in menda tudi sovražna vojska se niste menile nocoj za vzvišene misli bratoljubja niti za vso lepoto obdajajoče ju narave. Ne, ondi je vladalo burno veselje, ona posiljena radost, katero si umetno stvarjamo sami, da si zadušimo mračno resnost, ki se nam ulega pred kakim važnim, odločnim delom na prsi.

Pri velikanskih ognjih, ki so se jeli prikazovati zdaj po taboriščih, sedeli so v gručah vojaki, vriskali, pili vino, prepevali, kakor bi jutranja zora oznanjevala, da se vrnejo v priljubljeno domovje, a ne, da, ko ugasne slednja zvezda na nebu, zagrmí prvi top in pade prva kroglja na sovražnika.

Le sim in tam od strani sedel je posamezni vojak, zrl z mrklím očesom v plapolajoči ogenj, potegnil kakovo nežno pisemce, kako podobo, spomin iz oddaljenega domovja od živečih mu še dragih in jo ogledoval pazljivo, kakor morda še nikedar prej takó. Sej kedó ve, kaj bode jutre večer ob tem času, koliko onih tovarišev bode še sedelo skupaj pri nočnej grmadi, ki zdaj vris-kajo ali tiho okoli nje sedé?

Kedó bo mislil takó, sej to tuhtanje ne pomaga nič! Takó si misli marsikteri vojak in zavrísne ter se pojočim tovarišem s svojim glasom pridruži.

Tamkaj ob strani v posebnem krogu sedí tudi kopica častnikov, ki si sladi z vinom, razgovorom in zdravicami zadnji še mirni večer.

V njih družini zapazimo tudi zdravnika Miroslava. On sicer v zadnjem času najpogumnejši, najveselejši, sedí nocoj nekoliko zamišljen in večidel molči. Pa kakó bi tudi mogel drugače? Nocoj se spomni zopet takó živo svoje mile Josipine, svoje minole sreče, in nekaj takó milega, takó sladkega

se mu vzbudi v prsih, in neki notranji glas mu pravi: le upaj in upaj, nij še vse izgubljeno. — Dolgo časa si prizadeva, da bi si pregnal nespametne misli, a nij mu mogoče.

Zdaj se naznani, da je dospela zadnja pošta v tabor in da se še nocoj razdelé poštné pošiljatve adresatom.

Eno uro pozneje sloní marsikateri zaglobljen v prejeto pismo, in mnoga skrivna solza mu kane iz očesa, lahko da zadnja solza slovesa od dragih.

Tudi Miroslav je prejel nenadejano pismo, ne vedé od koga. Bila pa je ženska pisava.

Nekako osolpnjen in bled razpečati lepi zavoj in jame čitati:

„Dragi gospod!

Ako ste še med živimi in če ste tudi na koncu svetá, to pismo Vas mora najti, kajti pismo ali vsaj besede in misli v njem so od one nesrečne deklice, ki Vas ljubi takó neizmerno, ki je darovala Vašemu spominu svoje zdravje in svoje vse.

O koliko se je mej tem spremenilo, blagi gospod, odkar ste odšli, nas nenadoma zapustili, koliko je pretrpela Vaša Josipina, koliko jaz, njena sestra!

Še isti večer — menda Vam je znano — je hudo zbolela, bledla vedno o Vas in v obupu ali zmračanju uma bežala v noči za Vami, menéc, da Vam sledi kot objubljena nevesta. Na pol onemoglo so jo pripeljali siloma nazaj. Duševnej bolezní sledila je telesna. Vse leto se nij skoraj ganila iz postelje. A zdaj jej je bolje. Prva nje beseda je bila Vaše ime.

Zdaj slonim neprenehoma pri njej in pripovedovati jej moram o Vas. Naša teta je tudi sprevidela, da le Vi morete rešiti njeno mlado življenje ter jej je obljubila, da privoli v vajino zvezo. Na njeno besedo Vam pišem tudi to pismo.

O, pridite torej, dragi gospod, ne mudite se dalje! Z nepopisljivim veseljem Vas pričakujem jaz Vaša prijateljica, tudi Vaša prej Vam sovražna teta, posebno pa Vaša bez Vas od dne do dne bolj ginoča Josipina.

Vrnite se urno in spremenite ta kraj žalosti in toge v nekdanji veseli raj!

Vaša prijateljica

Ema.“

Kakor razsvetlí v viharnej temnej noči bliščeči blisk za trenotek širono nebo, a jedva da izgine, uže grom otlo doneče zagrmí in se še črnejša tema povrne, takó je bilo v Miroslavovej duši, ko pročita to pismo.

Pred enim trenotkom bezupen, bez vsega, kar bi ga vezalo na življenje, a zdaj — takó nadopoln, takó nepopisljivo srečen. V enem trenotku so pregnani mračni oblaki otožnih mislij in vsa trpkost beztolažnosti pozabljena! Ali za koliko časa? — O prvej zori uže zabliska in zagrmí prvi strel, ki uniči vse, vso njegovo novorojeno srečo, njegovo znovič prerojeno ljubezen.

Miroslav vesel zapusti družčino in hití pod temno nočno nebo. Ondi sede na zemljo, zakrije si obraz z rokami in nežno in goreče poljubi pisemce, dokler ne zadremlje vse okrog njega, dokler ne pogasnejo ognji in ne potihnejo vesele pesmi, dokler zagrmí prvi pok topov, zapojó mogočne bojne trobente in se prične krvavi ples.

(Konec pride.)

Noša štajerskih Slovencev.

J. P.

(Konec.)

Črez sprednji del života nosijo v nekotjih krajih možki predprte, navadno modre boje kakor n. pr. na severnej strani Maribora proti nemškeji meji in sploh za nemško mejo. Ti predprti se pa tu ne nosijo samó na delu, kakor po drugod po Slovenskem, ampak tudi na potovanju. Ta noša nij domača slovenska nego tuja, nemška; sicer po Slovenskem ona po pravici nij priljubljena, ter je za nemožko smatrana.

Noša predprta, ki se tudi predpas, pripas, predprtnik, zastor, po tuje firtuh imenuje, je prava ženska noša. Ženski predprt je zdaj sploh ozek; vendar pak se, in to navadno na starejših ženskah, tudi široki predpasi v nekotjih krajih obče vidijo, posebno proti kranjskej meji. Predprti so navadno iz modrega „druka“, za praznike pa tudi drugih boj in drugih snovij: iz oljana, svile i. t. d. Pri nekotjih vkupnih delih, kakor n. pr. o košnji, žetvi, trgatvi i. t. d. nosijo ženske bele, snažne predprte iz močnega domačega platna. Čist bel predprt je ponos prave Slovenke, kakor sploh čistost in čednost v obleki lepa nje lastnost. Kjer se tak beli predprtnik ne vidi, tam slovenska narodnost in slovenski čut nij več bēden, tam je uže naš narod od nemške „kulture“ oblizan. Zató proti nemškim mejam ne vidiš več one blagodejne čistote, rekel bi bele bleskobe predprtne, koja vlada po neoskvrnenih in čistih slov. krajih. Brez predprta navadno ne vidiš slovensko-štajerske kmetice; brez njega se nosijo samo meščanke ali tržanke. —

Na noge štajerski kmet obuva navadno črevlje, kterim tudi tu pa tam pravi čizme, pa tudi škornji (škornje). Črevlji so nekđaj, ko so šče irhaste hlače v čislih bile, segali nad kolena; dan današnji se to vidi mnogo redkeje nego nekđaj. Z dolgimi hlačami izginoli so tudi visoki škornji. Okoli zgornje Radgone in po bližnjih krajih devajo, kakor je gore bilo uže povedano, hlače v dokolenaste črevlje. Po nekotjih krajih, n. pr. na Pohorju tu in tam, tudi nosijo hlače v škornjih. Črevljem brez škornjev (štibal) pravijo opánke (opanki) in jih nosijo v nekotjih goratih krajih n. pr. pod goro Žalcem, po Pohorju, okoli Jarenine in drugod, ali sploh jih po Štajerskem možki ne nosijo.

V nekotjih krajih obuvajo možki in ženske coklje, kakor n. p. okoli Marnberga, Slovenjega gradca, Čadrana in tu pa tam po Pohorju. Ali coklje nosijo z večine možki in to tudi ne ves čas, ampak je n. pr. o praznikih zamenjujejo s črevlji. Pa tudi o praznikih hodijo po nekotjih krajih, kakor n. pr. v Marenbergu (kakor se mi je pripovedovalo) s cokljami do cerkve, potem pa jih zvunaj puščajo ter v samih nogavicah stopajo v cerkev, kar bi spominalo na koranove spoznavalce, ki neobuti hodijo v svoja svetišča.

Vendar pak se coklje zdé našemu ljudstvu neka zaničljiva obutelj. Zato se med narodom slišijo razne zabavljivke na coklje, kakor n. pr. ta, da Marenberg zovejo zavoljo tega „cokeljpurg“ in prebivalce „cokeljpurgarje“. Tudi pesni zabavljivke se skladajo na nositelje cokelj, kakova je (narodna) „Pesen od Cokeljpurga“, ki se začina s strofo:

„Blagor teb', Skómernska fara,
Tam je or'nga ta stara:

Vel'ko mesto Cokeljpurg.
T'a ne pride nikol' Tur'k.“

V tem Cokeljpurgu v obče in splošno nosijo coklje, razve fajmoštra in mežnarja:

„Naj bo leto ali zima,
Vsak' cokljé na nogah 'ma,
Vsak gre pred oltár cokljár;
Mežnar, fajmošter nikár.“

Tudi fantiči morajo coklje nositi, če so šče takó majheni:

„Kak' se kateri fantič vleže,
Mož mu coklje že priveže,
Ga našene ovce past.
Kak' bo mogla s'rota rast'?“

Pesen tudi poveda, iz kakega lesa so napravljene:

„V Cokeljpurgi javor rásti,*
Tu ga smejo tudi krasti,
Vitre so mecésove,
Opánki, škornje črešnjove.“

Tudi ceno poveda pesnik:

„Cel' te male so po petki,
Bolj te srednje po desetki,
Kteri pa 'če večé 'met',
Mora štiri groše štet'.,“

Ta pesen je zložena l. 1839, kakor kaže zadnja strofa; mogoče, je da se je tam tudi gledé cokelj mej tem kaj spremenilo. —

Ženske navadno ne nosijo škornjev, kakor so to nekđaj in šče zdaj tu pa tam, ampak obuvajo opánke (púnčuhe, vezanke). Okoli zgornje Radgone šče sedaj samó mlajše nosijo púnčuhe, starejše pa šče vedno škornje. V mnogih krajih ženske nosijo črne šolnje (papuče) kakor n. pr. okoli Rogateca, Maribora. Kjer pa možki obuvajo coklje, tam jih navadno tudi ženstvo nosi, kakor n. pr. na Póhorju; kadar pa gredó iz doma na tuje ali v cerkve, zamenjajo radi coklje s púnčuhami (opankami).

Noge zavarujejo ženske navadno z nogavicami, kadar obuvajo opanke. V nekojih krajih, kakor okoli Radgone, ženske po zimi nosijo modre nogavice, po leti pa bele. Da Štajerke po leti tudi rade bose hodijo, razumeje se ob sebi, ali v cerkev kolikor mogoče obute hodijo. Po zimi ženske rade nosijo počne (capóti). Tudi suknene in svilnate vezanke niso kmečkim Štajerkam neznane.

Na koncu naj šče omenim plašča („mantelna“). Plašči dan današnji močno ginejo, proti prejšnjim časom. Vzrok je njih draginja, pa tudi šega. Plašči imajo črno, pa tudi modro bojo. V prejšnjih časih so močno nosili svetlomodre plašče iz sukna. Ogrebali so si jih takó stari, kakor mladi, takó po zimi kakor tudi po leti, o svečanostih (n. pr. ženitvah). Koledniki (navadno po štirije) so hodili v take svitlomodre plašče zaviti, s cvetličnimi šopki in svečami okinčani. Blizu ogerske meje nosijo neko vrsto plaščev, gabane, képenjeke, povrhne obleke, podobne slovaškim bundam. —

*) Paralelna oblika z „raste“.

Uže s početka je bilo rečeno, da na različnost noše ne deluje samo geografska in topiška lega krajev, ampak še mnogo drugih vzrokov, med katere sem postavil tudi bližnost drugih narodov in zgodovino naroda. Zares težavno je določiti, kaj je v naših slovenskih oblekah izvirnega, kaj davnega, kaj samostojno izmišljenega, kaj iz tujine prinesenega. Edini način, to določiti, bil bi primerjalni način: trebalo bi naše noše z onimi drugih narodov, slovanskih kakor neslovanskih primerjati. Nekoliko bi pripomoglo tudi preiskovanje imen domačih oblačil.

Toliko bodi povedano o noši štajerskih Slovencev. Dobro vem in čutim, kako malo natanek je ta popis, izdelan l. 1867, osnivajoč se na prav redka sporočila raznih in to ne premnogih dopisnikov iz slov. Štajerja. Naj velja on za vzpodbujjo k natanšnemu preiskovanju tega predmeta. Prav ljubó mi bode, ako se kdo oglasi o istej stvari, mene ali popravljajoč ali dopolnjujoč. Končno pa opozorjujem na spis Dav. Trstenjaka, ki imena slovanskih in slovanskih oblačil prav zanimivo razklada v „Vestniku“ l. 1873, str. 61 in 76 pod naslovom: „Slovanske besede za oblačila.“

Bize in Bizjaki.

Spisal Davorin Trstenjak.

V 6. številki letošnje „Zore“ str. 93. je g. J. P. željo izrekel, naj bi jaz svoje mnenje o bizah in Bizjakih povedal.

Okoli Božiča leta 1839. sem obiskal Dr. Ljudevita Gaja, rodom Krapinčana. tedaj čistega Zagorca. Pogovarjala sva se o staroslovanskej zgodovini in pri tej prilici g. Dr. Gaj reče: G. Trstenjače! je li ne mislite, da so naši Zagorci zmes Obrov in Slovanov? Nošnja in typus nesta čisto slovanska, tudi fonetika v govoru je čisto različna od one, kakova se čuje v granici, in dalje dole po Slavoniji. Jaz mu odgovorim, da je to mogoče, in rečem mu, da tudi jaz štajerske Haložane in prebivalce ob Sotli imam za tako zmes. —

Med tem sem Zagorce dvakrat obiskal, in se prepričal, da tu né čiste slovanske krvi. Obrazi — v katerih vidiš močno izražene oblične kosti (Backenknochen) — opominajo na turansko trago. Našel sem domača hišna imena, kakor: Obrski, tudi selo: Obrovec, Hunšak, Haramustek, Kaganec (spomni se na: „Kagan“, ime vodje Obrov), dalje haložka imena: Frangež, Falež in več družih, katera niso izvirno slovanska.

Celo beseda med Zagorci znana: kerempuh (tudi osebna imena Kerempuh se nahajajo), ki se rabi za utrobo, vamp, opomina na bolgarsko: kerem, venter. Dekleta se kličejo z možkimi imeni: Micek, Nežek, Lorek gde si bio? — Govore: jaz sem koš nesu, mesto: nesla itd. Haložane še sedaj prebivalci v celjskej okolici imenujejo: Lileke; lilek pa je pri Haložanih ime za netopira. Nili v tej psovski zapopaden spomin na njihovo poltanstvo, na njihovo narodno zmes?

Zagorce imajo štajerski Slovenci v celjskej okolici tudi za črne Hrovate. Znano pa je, da je pri starih Slovanih bila navada: čista, veljavniša, mogočniša plemena imenovati: bela z drugimi rodovi zmešana, slabejša, od-

trgana pa — črna. Zato nam uže Konstantin Porph. imenuje: bele Hrovate, bele Srbe; in tudi mi imamo bele in črne Kranjce.*)

Med Zagorci sem našel obilo neslovanskih vraž, v okolici viničkej (ime vesi sem pozabil), veljajo vsi prebivalci vesi za „vidovine“ — čarovnike. Turanska fonetika se sliši gor do sv. Petra v Medvedovem selu in med prebivalci od Rogateca do Brežic, kjer tudi bize nosijo in se jim pravi: Bizelanci; tu se mnogokrat sreča turansko obličje.

Celo narodne povesti vejo o Obrih in Hunih uže kaj povedati. Tik zagorske meje v Halozah je ves Trdobojci. Vprašajočemu za početek imena, mi je rekel star mož: tukaj je bil trd boj s Pesjani. Pesjani pa so Huni, vsaj uže Ammian Marcellin poroča, da so glave Hunov bolj bile pasjim, nego človečjim podobne.

Da sami Horvati mislijo, ka so Zagorci narodna zmes, pričuje nam nemški popotnik F. Maurer (glej njegovo: Reise durch Bosnien 1870. str. 54), kateri je slišal od Horvatov praviti, da so Zagorci — Bulgari.

Bulgari pa so oddelek starih Hunov, kar je K. Zeuss na tanko dokazal, in tudi učeni Madžar Hunfalvy ne se spodtikal nad tem trjenjem. Med Huni in Obri pa né bistvenega razločka. Tudi byzantinski zgodovinarji (glej Attila od Amadée die Thierry, nemšk. izd. str. 198) trdijo, da se je iz prstovoljnega in posiljenega pomešanja Obrov s slovenskimi ženami zaplodila „Mestizen-Race“, katera je podedovala ponos in drznost svojih očetov in se zelo pomnožila. Ker so Obri z njimi, kakor z drugimi Slovani ravnali, in niso hoteli spomniti, da iz njihove krvi izhajajo, so „mestici“ prijeli za orožje, Obre iztirali iz svojih stanovišč, in Kaganu odrekli tribut. Po tem izgledu so ravnali tudi beli Slovenci, in to je bil signal, da so se Slovenci iztočno od Bavarije in v Karantaniji proti Obrom vzdignili in obrske oblasti rešili. —

Slovenci so torej preje stanovali v Panoniji, nego Horvati. Jaz se tukaj ne oziram na Batove čase, nego na historično gotova poročila. Obri so premagali, ko so v Panoniji svoje kraljestvo ustanovili, mnogo uže preje tam naseljenih slovenskih plemen, in só te premagane Slovence porabljali za vojno službo. Več spričal to potrjuje, najdeš te dokaze lahko pri K. Zeussu: die Deutschen und die Nachbarstämme, na str. 623 dole, 735 seq.; jasna priča pa je Paulus Diaconus (Histor. Longob. 4, 29), kateri javlja, da leta 604 je obrski Kagan longobardskemu kralju poslal trumo Slovenov na pomoč, ko je Kremono obsedoval. Tudi Konstantin Porph. poroča, da so Obro-Slovenci Salono oblegli, vse to se je 20 let preje godilo, kakor so Horvati na poklic cesarja Heraklija v Dalmacijo prišli. Istega mnenja je temeljiti prof. Dr. J. Weiss, glej njegove: Byzantinische Geschichten II. str. 11, 15, 16. Kvatrnik-Starčevićeva teorija, da so korotanski Slovenci planinski Horvati, je historična neumnost, niti prebivalci med hrvatsko Savo in Dravo so — beli Hrvati. To teorijo bom v posebnem spisu podiral.

Podajmo se zopet k bizam in Bizjakom.

Bize niso, kolikor sem jaz mogel preučiti narodne nošnje Slovanov, Slovanom stanovito oblačilo, nego hunsko-obrsko, zato tudi slovanski jezici nemajo razlage za to besedo. Brž ko ne je hunsko-obrska ali bulgarska.

*) Rössler (romanische Studien str. 238.) trdi, da je to poznamenovanje in razločevanje izvorno finsko-tatarskega početka.

Vu k ima v svojem rečniku besedo: bez, platno, in je pristavil zvezdico, češ da je tujka.

Kdor ima priložnost do besednikov altajskih jezikov priti, naj v njih poišče, ako se v katerem nahaja to poznamovanje za platno. Bize bi torej bile platnene breguše. O bregušah bom govoril v III. razpravi svojega spisa: Slov. elementi v Venetščini, katera bođe natisnena v letop. Mat. slov. za leto 1876. Naj šče omenim, da je pri štajerskih Slovencih ime: Bizjak, Bezjak psovalno ime in označuje neumnega človeka. Ker so iz Zagorja Štajerci dobavljali viničarice, poznamenja: Bezjača tudi Winzerin, Inwohnerin, bezjača tudi ime za sekuro analogično imenu: koroščica, Flösserhacke, teda po kraju, iz kterega je prišla. Čujejo se tudi oblike: Bizela = Zagorka, zato Bizelanec. Da bi vendar mlajši naši historiki delavniši bili! Hunobrska zgodovina je velike važnosti za Slovence!

Dostavek k spisu:

„Ruskoslovansko slovstvo“.

Davorin Trstenjak.

Rezijani utegnejo biti tudi poslovenjeni Bulgari, ker Paul Diakon (II, 26) omenja, da se je Albanu, ko se je s svojimi četami podal v Italijo, tudi pridružilo mnogo drugih plemen — „certum est, Alboin multos secum ex diversis, quos vel alii reges vel ipse ceperat, gentibus ad Italiam adduxisse, unde usque hodie, in quibus habitant, vicos Gepidos, Bulgares, Sarmatas Pannonios, Suavos, Noricos appellamus.“ Kako važno bi bilo, da bi kdor friulsko narečje kritično preiskal; gotovo se bodo šče jezikovski življi teh plemen v njem našli.

Iz Meteorologije.

Tomaž Romih.

(Dalje.)

Do 1775 leta so prištevali zrak kemičnim prvina. Ondaj pak je kemikar Lavoisier razložil zrak. Glavne tvarine v njem ste kislec i dušec. Te dve tvarini niste kemično zvezani, temveč mehanično zmešani in to tako, da je petina vsega zraka kisleca i četiri petine dušeca, na tanje rekoč 20·9% je kisleca in 79·1% pa dušeca.

Ta razmera je povsod enaka i nepremično ista. Preiskovali so namreč zrak blizu tečajev i ob polutniku, zrak na suhem i na mokrem, preiskovali tudi zrak, ki je bil shranjen v zamašenih vréh iz časov starih Rimljanov, a povsod so našli, da je zrak enakomerno iz kisleca in dušeca zmešan. Vendar pa je zraku tudi nekoliko drugih plinavih tvarin primešano. Vedno je v zraku nekoliko delov ogljenčeve kisline, vodenega para i vodenca, amonjaka, dušече kisline, joda in vonjav, izparivajočih se iz ljudij, živalij i raznih teles.

Vsi plini se mešajo po onem zakonu, koji je našel Dalton, da se namreč vsak plin razprostira na vse kraje tako, kakor da bi ne bilo drugega. Ta njega lastnost ima mnogo posledic za živalsko i rastlinsko življenje. Živalim neogibno potrebnega kislega je povsod, ker se on razprostira na vse kraje. Ogljenčeva kislina, v katerej bi živali ne mogle živeti, ker je on glavni živež rastlinam, pa ne ostaja, kot primerno najteži plin, v nižini, temveč se razprostira enakomerno na vse strani. Tudi vonjave ne ostajajo v istem prostoru, kjer so nastale, temveč razgubljajo se po zraku i postajajo vsled tega manj škodljive. Le tako je mogoče, da živé živali i rastline, ker se hlapovi, iz katerih baš obstaje ozračje, razprostirajo.

Preiščimo prikazni in spremembe zraka.

Meteorologijo smo gore razdelili v dva dela; prvi nam je bil vremenoslovje, ki se deli v toliko delov, od kolikerih vzrokov je odvisno vreme. V tem preiskujemo razdelitev toplote po zemlji, vetrove, prikazni deževja, zračne svitlobe, elektrike i. t. d. V drugem delu pak si ogledimo one prikazni i spremembe v ozračju, koje ostajajo brez upliva na vreme.

O vetrovih.

Na ozračje deluje mnogo raznovrstnih sil, kakor n. pr. zemeljska privlačnost, sredobežnost, razpenjavost i druge. Če se te sile mejusobno uničijo, tedaj pravimo, da je ozračje v ravnotežju. Ondaj je tudi zračna razpenjavost primerno povsod ista. Ta razmera pa malokedaj, ali recimo raji, nikedar ne biva v ozračju; navadno prevladuje kaka teh sil. Razpenjavost torej nij povsod ista i zračni delki se v prostorih, koji imajo večo razpenjavost, premikajo proti prostorom, kjer je razpenjavost manjša. Tako nastane ono zračno gibanje, ki se imenuje veter.

Vzroki vetrovom so tedaj tako mnogovrstni, kakor so mnogovrstni vzroki, od katerih je odvisna moč sil, ki delujejo na ozračje. Če se n. p. na kojem kraju vodeni par v ozračju iznenada zgosti i kot dež pade na zemljo, tedaj postane na tem prostoru zrak redkeji ter njegova razpenjavost manja, i tako nastane zračni tok od sosednjih prostorov proti prostorom redkejega zraka.

Glavni vzrok vseh vetrov pa je toplinska razlika zračnih plastij, koja vzbuja dvojni zračni tok. Topleji, kot primerno loži zrak se vzdigne kvišku i odteka v mrzlejše prestore, spodaj pa doteka zrak od sosednjih prostorov. Vsakemu je namreč znano, da po zimi pri odpiranju vrat gorke sobe topli zrak vrhu odteka, pri pragu pa mrzleji doteka. Tako pa tudi okoli svetilnic razni zrakovi odtekajo in dotekajo, tako se dim v dimnikih kvišku vzdiguje, tako nastaja tudi pri požarih, če je tudi preje tišina bila, veter, ki potem gorenje pospešuje.

Vetrovi, ktere opazujemo na morskih obrežjih in na bregovih večih vod, posebno potrjujejo, da toplinska razlika zračnih plastij vzbujuje veter. Suha zemlja se namreč po dnevi dosti bolj ogreva, a po noči tudi mnogo bolj ohlajuje, nego voda, ki toploto bolj hrani. Proti jutru, kadar se zemlja najbolj ohladi, veter najmočneje piha proti vodi. Kadar se solnce povzdigne, se zemlja bolj in bolj ogreje, tudi veter postaje vedno slabejši. Proti devetej uri zjutraj je zrak nad vodo i nad suho zemljo enako ogret i ozračje je za nekaj časa v mirnem ravnotežju. Suha zemlja pa se čemždalje tem bolj ogreva, i zdaj nastane drug veter, ki od vode proti suhemu veje, ter do dveh ali treh popoldne vedno narašča. Od tega časa postaja zopet slaběji i ko

solnce zaide, nastane zopet za nekaj časa tišina, po noči pa piha zopet veter od suhe zemlje proti vodi. Po dnevi torej prevladujejo morski, po noči pa kopni vetrovi.

Ali en dan in ena noč ne moreta poravnati toplinske razlike sosednjih prostorov; to more storiti edino deljša doba, doba celega leta. Sej se po pravici sme zima imenovati „noč leta“, a ta delj časa trajajoča noč z deljšim dnevom. poletjem, zamore vzrokovati prikazen nasprotnih vetrov.

Grki i Rimljani so vetrove, ktere so opazovali v sredozemskem morju, imenovali etezije, t. j. vetrove, ki imajo v raznih letnih časih različno mér.

Po leti, o pasjih dnevih, se pesek v puščavi Sahari mnogo bolj ogreva, nego sredozemsko morje, i tako nastajajo oni severni i severozahodni vetrovi, ki so jih stari v ožem pomenu imenovali etezije, i ki so nasprotovali vožnji iz Aleksandrije ali od otokov Kipra, Krete i Roda v Grecijo in Italijo. Po zimi se pa ravno ista peščena tla tako shladé, da tudi v Sahari zmrzne voda. Tako pa nastanejo južni vetrovi, pri starih austri imenovani, ki so oteževali vožnjo v Afriko.

Take razmere opazujemo tudi blizu velikih gozdov. Po dnevi se ne ogreva, po noči pa tudi ne shlaja goščava tako zelo, kakor goli kraji. Zato veter po noči proti goščavam piha, po dnevi pa nasprotno.

(Dalje pride.)

Spomini na Benetke.

J. Pajk.

I.

Oblaki so zakrivali nebo in megla je omejevala obzorje, ko me je železni voz odpeljal iz Goriškega kolodvora proti Italiji.

Italija! čarobno imé, navdajajoče me z neprestanim in vedno novim čarom, od kar sem te prvokrat slišal izustiti v prvi svoji mladosti, Italija, spomin mojih deških let, v kojih sem čul pripovedovati o lepih tvojih mestih, o plodnih tvojih ravninah, o toploti in mehkti tvojega zraka, o čudovitih tvojih sadežih in o ognjenih, umetnost ljubečih tvojih prebivalcih, tebe sem zdaj imel na lastne oči videti! Na tvojih imenitnih planotah je krvavela Evropa vseh stoletij, za tvoje posestvo ponavljali so se vedno boji, od najstarejših časov tija do najnovejše dobe, tvoja lepota, tvoja mamljivost, izdelki tvoje umetnosti in rajska milina tvojih krajin — koliko moč je vselej imela do severnih narodov, do severnih vladarjev, do severnih umetnikov, učenjakov in potovalcev! Vsi oni spomini mojih mladih in poznejših let, vse to, kar sem kedaj čul in čital o tebi, vse to se je v mojej duši vnelo z novim ognjem spomina in z vsakim obratom železnih koles, z vsakim pogledom na videzno mimo leteče predmete rastla je v meni želja, povekšaval se v meni pohlep, bilo mi bolj in bolj sréc hrepenenja — videti, užiti tebe, krasna Italija! In vse to mi je kmalu odmaknolo ono tego s srcá, koja se mi je bila na-nje ulegla pri vstopu v železni voz.

Hitro zdrdramo preko impozantnega soškega mosta mimo prijaznih Brd proti zapadu ter dospujemo v postajo Cormons (Karmin). Ta stoji na južnej

strani precej ličnega mesteca istega imena. Tu je zadnja avstrijska postaja, tu je meja, preko koje stopimo v italijansko kraljestvo, v *Italia unita*. Jedino to bi utegnolo potnika na mejo spomniti, da vidi tu toliko pasažirov v kolodvor hiteti in novih listkov rešiti, kajti se odtod naprej voznina v italijanskem denarju plačuje in mnogoteri potnik si reši tu nadaljnji vozni list.

Po poluurnem postanju pomakne se železnični vlak zopet naprej in prestopivši mejno rekico Indrio, drči kakti z novimi močmi naprej v neizmerno planjavo italijansko preko raznih rekic in rek, dokler se ustavi v Udine (Vidmu). Tu potnik, ki prvikrat tod potuje, tudi prvikrat začuti, da je v tujo državo prestopil. V Vidmu je namreč treba potno prtljago italijanskim financarjem v pregled pokazati, kar se sicer neizogibljivo godi, ali prav površno in pa kulantno; kajti stražnikom zadostuje jedini pogled v odprte kovčege, rekel bi, da jim zadostuje edino odpiranje kovčegov. Tu potnik tudi prvikrat zapazi razne vojaške uniforme (modre suknje) in italijansko policijo, z dvokotnimi, na levo in desno obrnjenimi klobuki (à la Napoleon), ktera noša jim daje nekaj posebno dostojanstvenega in zapovednega. Sicer pa se mora priznati, da je utis italijanskih uniform na inostranca jako dobrodejen, sploh prikazen italijanskih vojakov, razve preteatralnih „bersaglierov“, lovecev, jako prijazna, ako se sploh prikazen ljudij, ki imajo namen, ljudi moriti, sme prijazna imenovati. Italijansko oficirstvo se uprav odlikuje po lepoti obrazov in noš in po vsem obnašanju, ktero nima nič one okornosti, koje zapazujemo dostikrat drugje, in nič one napetosti, koja znači n. pr. lesene pruske „jardelajtnante.“ Italijanski častniki nimajo nič takega v sebi in na obrazih, kar bi gledalca spominalo na „marijalni“ njih pomen, temveč se zde človeku prav krotki, uljudni in izobraženi ljudje. Mene so v vsem jako spominjali na oficirje saksonske vojske, takó po vnanjosti, kakor po vsem vedenju.

Mesto Videm je z daleka jako zanimivo videti. Njega velikost utegne samó za nekoliko Ljubljano presezati; prebivalcev Videm šteje okoli 25,000. Sredi mesta, s slabim in nizkim ozidjem ograjenega, dviguje se trdnjavica, stoječa na majhnem griču; ali ta trdnjavica je bolj nedolžnemu gradiču, prijazno po okrožnej ravnini se ozirajočemu podobna, nego vojaškej stražarnici dežele, v kar ona služi. Zanimiv je, kakor po Italijanskem povsod, takó tudi tu: ozki, pa visoki mestni zvonik.

Odtod teče železni voz vedno po ravnoti, ktero pretrgujejo potoci in reke. Znamenita je reka Tagliamento, ne po obilosti svoje vode, kolikor bolj po svojem jako širokem, večidel suhem rečišču, preko kterega vodi 800 mt. dolgi železnični most, vzpored kojega se na severnej strani, precej blizu, vidi enak, pa leseni prevozni most. Prekrasni pogledi se potniku odpirajo tod z desne strani voza proti jako visokim Alpam, ktere obroblijujejo benečansko ravnoto in strmo padajo v ravnoto, zavalivši pod sebe dolgo vrsto gričev, ki so sadnim drevjem in neštevilnimi seli in mesti kakor posejani. Srce se radosti širi človeku, gledajočemu toliko in takó ličnih človeških selišč, pričajočih marljivost, delavnost in umetnost italijanskega národa. Posebno zanimanje pa vzbujajo nenavadno visoki zvoniki, ki se kot mogočni stražniki dvigujejo proti nebu iz enakomerne neprezirne ravnote in si v meglene daljave pošiljajo nemih pozdravov. —

Brzo je tekel vlak dalje mimo mičnega Pordenone, mimo Sacíle proti jugozapadu pod krasno mesto Conegliano, ktero leži pod trto-

nosnim holmceem, venčanim na svojej glavi s prijazno cerkvijo in impozantnim gradom, kterege stebrovje spomina na čelo kakega starogrškega templja. V mestu samem se vidi čudna zmes pitoresko postavljenih in okinčanih poslopij, pol starih, pol obnovljenih. Moj sopotnik mi baš pripoveda, da sluje Conegliano po svojem izvrstnem vinu in živahnem vinotržtvu.

Od Conegliana naprej se železnica zavije na ravnost proti jugu — nje smér je odslej uprav na Benetke obrnena — in z ropotom drči vlak preko reke Piave, ktero preprezata dva mostova, železnični in vozni, prav podobna onima preko Tagliamenta. Zdaj se bližamo mestu Trevisu, ktero je pregrajeno z mnogimi vrtovi in villami. To lepo mesto dela od zvnaj jako ugoden utis. Posebno se odlikuje z daleka novi stolp in impozantno poslopje, v kojem je duhovensko semenišče. Treviso je skoro iste velikosti kakor Videm, ter šteje 23,000 prebivalcev.

Od sedaj se brzo in na ravnost vozimo proti jugu, sredi neštevilnih vill in vrtov benečanske gospode. Vrt se vrsti za vrtom, gradič za gradičem, vsak v drugem slogu postavljen; mi bežimo mimo gosto zasajenih parkov, mimo plodnih vrtnih gredic in mimo neštevilnih posamez stoječih poslopij. Na enkrat zastanemo v Mestre, zadnej postaji pred Benetkami na suhem. Tu se razdeli železnica v rasoho: ona na levo drži na ravnost v Benetke, ona z desne pa proti Padovi in odtod dalje proti zapadu in jugu Italije. Mi jo krenemo levim pôtem, da čem brže pridemo v Benetke.

Drobnost.

J. P.

O Flamcih.

Slovenec se zanima za vsaki narod, ki resno in neutrudljivo razvija in goji svojo narodnost. Moje zanimanje je uže od nekedaj vzbujal „flamski“ narod, ki več nego četiri sedmine prebivalcev belgijskega kraljestva zavzima; kajti Valloncev (Francozov) je jedva $\frac{3}{7}$ vseh Belgijcev. A vendar so Vallonci izključivi gospodarji Belgije! Kakó to? — Nekaj je kriv razni teh dveh narodov temperament: Vallonec je brz, hiter, uren, odločen, živahen — Flamec okoren, počasen, premišljav, bolj trd in mrtev, s kratka rekoč: Vallonec je Francoz, Flamec pa Germán. Kriva je poleg tega tudi malkost flamskega naroda, ki nima toliko zaslombe v enakogovorečih sosedih in soplemenikih, koliko pa Vallonec, ki se upira na visoko razvito narodnost francosko, s koje piše in govori isti jezik. In posled je narodno gibanje flamsko vse premlado, da bi uže zdaj moglo prekositi menj številnega, pa mogočnega in globoko ukoreninjenega soseda. Kar pa največo zapreko dela, je nesloga med Flameci samimi. Flameci se ločijo — národu v kvar — na dve silno si sovražni stranki, podobni bivšema našima narodnima. Vsled tega razpora Flameci v javnem življenju niso mogli do nobene veljave priti, da-si so velika večina belgijskega národa.

Glavna središča flamskega naroda so mesta: Gent, Brügge, Antwerpen, zraven pa, ali v drugej vrsti: Brüssel, Mecheln in Löwen. Flamska narodnost zavzima vse zemljišče počensí od Niderlandov doli do pod Brüssel,

namreč do črte, koje delajo mesta Enghien, Hal, Waweren, Tienen. Severni Brabant je ves flamski. Glavno mesto Brüssel je v svojem spodnjem delu za Senno in v okolici z večine flamsko; namreč južni in zapadni okraj, ki vsi pod mesto spadajo, so čisto flamski, kakor St. Gillis, Anderlecht, St. Jans-Molenbeek, Koekelberg, Laeken i. t. d. V teh okrajih Brüssela je v vsakem po koje flamsko, narodnost goječe društvo.

Flameci svojo narodnost s temi tremi sredstvi najbolj pospešujejo: z narodno literaturo, narodno muziko in narodnimi družtvi. Flamska literatura je šče prav mlada; ona začina stoprav z l. 1836. Prvi, ki so jeli flamski jezik pisati, bili so duhovniki. Prvi literarni buditelj flamskega naroda pa je bil Jan-Frans Willems. On je Flamceem to, kar nam V. Vodnik: pesnik, nabiratelj nar. pesnij in goreč zagovornik svoje narodnosti. Najimennitneje njegov delo je izdaja stare flamske narodne pesni: *Rainaert de vos*, („Reineke Fuchs“) *episch fabeldicht . . . met anmerkingen en ophelderingen*. Gent 1835. V predgovoru se razklada vsa povestnica tega predmeta, ob enem pa se v njem flamski jezik goreče zagovarja. Willems je tudi prvi bil, ki je zložil in poslal belgijskej poslanskej hiši prošnjo za narodno ravnopravnost (l. 1840).

Po Willems-ovem vzgledu so delovali prvi flamski pisatelji: nabirajoč narodne pesni in prevajajoč tuje poezije v lastni jezik, takó n. pr. Blommaest, ki je „Niebelunge“ na flamsko prestavil, Snellaert, ki je najstarejše flamske pesni nabral in povestnico flamske literature spisal. Ob enem se je poleg poezije obdelovalo nar. jezikoslovje, v katerem je danes najbolji Max Rooses.

S polja poezije prešlo se je s časoma na lepoznavsko literaturo sploh. Spisovati so se začele novelle, romani in tudi drame. Najboljši romanist je veliki patriot Hendrik Conscience.

Prava sestra poezije je muzika. Najbolji flamski skladatelj je Antheunis, Conscience-ov zet, kterege „Srčne pesni“ so narodne postale. Imenitna muzikalna teoretika in pisateljica sta P. Benoit in Gevaert. L. 1875 so Flameci napravili veliko muzikalno svečanost v Gent-u, ktero je tudi „Indépedance“ z veliko pohvalo opisala.

Tudi v francoskem jeziku delajo Flameci za poznavanje in pravično sojenje svoje nar. literature. Takó rekoč za tolmača Flamcev veljá pisatelj Paul Jane, ki v francoskem jeziku, pa flamskem smislu pesnikuje.

Časopistvo flamsko je jako razvito, pa vendar nima dovolj upliva na prosti narod, ker je skozi in skozi mej seboj sovražno in polemično. Flameci štejejo jako mnogo listov in lističev, pa z nasprotnimi si načeli: „klerikalnimi“ in „liberalnimi“ in takó vsi listi vkup ne delujejo na enej podlagi, na občnej, strogo narodnej, nego so samó glasila drugim načelom. Zató pri vsej razvitosti flamske literature flamski jezik ne more v javnosti do kakeve znatne veljave priti; samó toliko je vlada storila, da se flamščina po vseh flamskih srednjih šolah, ki so francoske, kot obvezni predmet podučuje in se državni zakonik tudi na flamski jezik prevaja.

Jako živahno je družtveno življenje Flamcev. Maloktero flamsko mesto in veče selo biva brez kakega družtva, zovi se ono „jezikoslovno“ ali „pevsko“, ali pa „glediščno“. Celó v Brüssel-u, ki velja za skrajno „francosko“ mesto, je mnogo takih družtev, s poetičnimi imeni, kakor: Trs, Danica, Severnica, Kokolj, Flamski lev, Mladi prijatelji gledišča, Jezikoslovski venec itd. Tudi

umetniki imajo svoje „Flamsko umeteljno društvo“. Nekoja društva izdajajo tudi knjige in časopise, kakor naše slovanske „matice“.

Vsakako zanimiva je prikazen posebne narodnosti tam v Belgiji, kjer se je zdela vsa povestnica naroda kot doigrana in nemogoča, kaj novega proizvesti.

Književnost in umetnost.

Znani prestavljavec slovanskih poezij na nemški jezik, J. Wenzig, izdaje: „Bibliothek slavischer Poesieen in deutscher Uebertragung“ I. zv. 3. snop. (V Pragi). — Imeniten prevod iz sanskrita je sledeča knjiga: „Der Rigveda oder die heil. Hymnen der Brâhmana“ zum ersten mal vollständig in's Deutsche übersetzt mit Commentar und Einleitung von Alfred Ludwig. Prag, Tempesky 1876 I. del. — Kritiki sploh hvalijo sledeče delo, ki je v nemškem in českem jeziku izdano: „Dějiny národu Bulharského.“ (Die Geschichte der Bulgaren). Dle prvotnih pramenu sepsal Konst. Jos. Jíreček. V Praze 1875/76, Tempesky, 586 str. Spisal jo je 23letni sorodnik znanih Jírečkov. — Marljivi g. Iv. Lapajne izdaje našim nar. šolam namenjeno, dobro došlo knjižico: „Kratek opis Štajerske, Koroške, Kranjske in Primorja.“ Cena 10 kr. Delce je baš dotiskano v J. M. Pajkovej tiskarni. Mi je prav gorko priporočamo šolam, kakor tudi osobnikom, ker je vsakemu izobražencu pred vsemi drugimi zemljepisnimi znanostmi poznavanja svoje domovine in svojega naroda treba. — Odbor za praznovanje stoletnega godú ameriksanske neodvisnosti je Rich. Wagner-u, znanemu nemškemu skladatelju, podaril 5000 dolarjev za primerni marš, ki se bode igral pri onem praznovanju v Filadelfiji.

J. P.

V 124. zvezku literarnega društva v Stuttgartu prišlo je na svitlo delo, važno posebno za zgodovino slovenskega slovstva: „Briefwechsel zwischen Christoph Herzog von Württemberg und Petrus Paulus Vergerius, gesammelt u. herausg. von Eduard v. Kausler, weil. Vicedir. d. kgl. Haus- u. Staatsarchivs, u. Prof. Theodor Schott, Bibliothekar an d. öffentl. Bibl. in Stuttgart 1875. Liter. Verein. (124. Publication).“ Obsega ta zbirka 294 dokumentov i to 244 pisem (večidel Vergerijevih) in 50 doklad, iz let 1553—1565. Nabral je tvarino umrli pl. Kausler; prof. Schott pomnožil jo je, uredil in napisal kratek životopis Vergerijev. Važna je ta zbirka za kulturno zgodovino v obče, a važneja je šče zato, ker nam daje priliko pravičnejše soditi o nekdanjem škofu koprskem, kateri je prestopil k evangeljskej veri in bil zato mnogo hvaljen od protestantov, pa isto tako tudi karan od katoličanov. Schott je tvarino porabil kaj odlično v životopisu. Karakteristika je stroga, a pravična, posebno pa neodvisna na obe strani.

Fr. Hub.

Popravki tiskovnih pomot. Peti vers v prvi poeziji 7. Zore se imá glasiti: „Čuj ož zemljodrži, i milost to nam dodéli.“ — Na str. 109 imá se mesto „Thunis“ čitati „fluvius;“ na str. 112 „kritični“ mesto „kristični;“ in str. 114 „ženske“ m. „ženke.“

Listnica opravištva. Prosimo uljudno za doplačanje zaostale naročnine. — Prosimo tudi, naj se nam spremembe adres vselej ob času naznanjajo.